

URODZINY NAJSTARSZEJ POLSKIEJ APTEKI

Bogdan OSTROWSKI

Redakcja „Czasopisma Aptekarskiego” w Warszawie
e-mail: cza@cza.pl

© Henryk Szkutnik

Obecne wnętrze apteki „Rektorskiej” w Zamościu wraz z tablicą upamiętniającą Szymona Piechowicza, rektora Akademii Zamojskiej, założyciela apteki w Zamościu.

Na zdjęciu przy tytule, wizerunek jubileuszowego tortu

Najstarsza, licząca cztery wieki polska apteka to „Rektorska” w Zamościu, która funkcjonuje nieprzerwanie w tym samym miejscu – w kamienicy na rogu Rynku Wielkiego i ulicy Staszica – od swego powstania. Są wprawdzie w Polsce równie wiekowe, a nawet starsze apteki – jak np. apteka „Pod Złotym Lwem” w Toruniu, ale ta na początku nie była apteką pruską. Apteka „Rektorska” w Zamościu zawsze była w rękach polskich – powstała jako

placówka, związana z pierwszą na Lubelszczyźnie uczelnią wyższą, utworzoną w 1595 roku Akademią Zamojską i istniejącym na niej od początku wydziałem medycznym. Jej twórca, kanclerz Jan Zamoyski był protektorem medycyny i medyków, ale doceniał też wykształcenie aptekarzy, którzy w nowo powstałym jego staraniem mieście Zamość zakładali prywatne apteki w ówczesnym centrum handlowym miasta – przy Rynku Wielkim.

CZTERY WIEKI W SŁUŻBIE PACJENTA

W 1609 roku w narożnej kamienicy oznaczonej obecnie numerem 2, usytuowanej u wylotu dawnej ul. Bełzkiej (dzisiejsza ul. Staszica) rektor Akademii Zamojskiej dr med. Szymon Piechowicz otworzył aptekę, która zapoczątkowała tu trwającą do dziś tradycję aptekarską. Ten lekarz i filolog, siedmiokrotny rektor Akademii Zamojskiej był wykształconym dzięki fundacji kanclerza Jana Zamoyskiego absolwentem Akademii Zamojskiej, który po ukończeniu studiów w Padwie i Bolonii z tytułem doktora medycyny wrócił w rodzinne strony (pochodził z Turobina) i jako profesor Akademii Zamojskiej objął w niej kierownictwo katedry medycyny.

Na początku apteka Piechowicza mieściła się w starym drewnianym budynku, który stał się wtedy jego własnością. Wkrótce jednak wybudował piętrową kamienicę z attyką, od początku przeznaczając w niej narożne pomieszczenie na aptekę, o czym świadczy amfiladowa zabudowa pomieszczeń za nim. W roku 1616 przeniósł tu swoją aptekę, która funkcjonuje w tym miejscu

nieprzerwanie od czterech wieków. Mijały stulecia, zmieniali się właściciele, zmieniała nazwa apteki założonej przez Piechowicza, ale zawsze na rogu Rynku Wielkiego i ul. Staszica ludzie kupowali i kupują lekarstwa. Z czasem całą kamienicę zaczęto nawet nazywać Kamienicą Piechowicza lub Kamienicą Apteczną.

Po śmierci Szymona Piechowicza w 1651 roku kamienicę i aptekę odziedziczyli po nim syn Stanisław Piechowicz oraz córki Marianna i Katarzyna z mężami Stanisławem Augustynowiczem i Janem Przybysławskim, wśród których aptekarzami z zawodu byli syn Stanisław i zięć Stanisław Augustynowicz.

W testamencie z 1695 r. Katarzyna Przybysławska podzieliła swoją połowę kamienicy między Ignacego Bienieckiego i córki Annę Kruszyńską i Zofię Kurkiewiczową. Około połowy XVIII w. kamienica wraz z apteką stanowiła własność Marianny i Wojciecha Wesołowskich, a następnie ich syna Piotra – kleroika zamojskiego seminarium. W 1783 r. obiekt zakupił Jan Nachtygał. W latach 1783-1787 wyremontował go i dobudował drugie piętro, usuwając attykę. Po Nachtygału właścicielem został Jan Kanty Terlecki, który zarządzał apteką od 1809 r. Po jego śmierci w 1836 r. właścicielem kamienicy została wdowa po nim, zaś aptekę prowadzili uczniowie pod opieką dr. Schumachera z zamojskiego szpitala wojskowego.

W 1842 r. wdowa Joanna Terlecka sprzedała aptekę Kłossowskiemu, którzy prowadzili ją

do połowy 1925 roku. Warto wspomnieć zwłaszcza o dwóch przedstawicielach tej aptekarskiej rodziny: Karolu Kłossowskim i jego synie Zdzisławie. Karol Kłossowski jako członek Rady Opiekuńczej Szpitala św. Łazarza był jego głównym dostawcą leków, a w czasie powstania styczniowego jego apteka pełniła funkcję „banku narodowe-

go”. Po śmierci w 1891 r. rodzinne tradycje kontynuował syn Zdzisław, który po uzyskaniu w 1872 r. dyplomu aptekarza na Uniwersytecie Warszawskim prowadził aptekę ze składem lekarstw, a po 1890 r. stał się jej właścicielem.

Zdzisław Kłossowski w 1899 r. zorganizował pierwsze w Królestwie Polskim laboratorium

W dniach 18 i 19 września br. z okazji jubileuszu apteki, mieszkańcy Zamościa oraz goście uroczystości mogli skorzystać z bezpłatnego mierzenia ciśnienia tętniczego oraz badań określających zawartość cukru we krwi

© Wiktor Szukiel

Prezes NRA – dr n. med. Grzegorz Kucharewicz i prezes OIA w Lublinie – mgr farm. Krzysztof Przystupa wręczyli kierownicze apteki „Rektorskiej” – mgr farm. Marzenie Gontarz-Otłowskiej medal im. mgr farm. Witolda Łoborzewskiego

- chemiczne do badania środków spożywczych, wody ze studzien miejskich i analizy moczu. W 1900 r. na IX Kongresie Farmacji w Paryżu przemawiał w imieniu polskich aptekarzy. Jako jedyny Polak został w 1910 r. członkiem rzeczywistym Międzynarodowego Kongresu Farmacji w Brukseli. Po śmierci Zdzisława Kłossowskiego w 1919 r. aptekę odziedziczyła jego żona Regina oraz córki Stefania Szperłowa,

© Wiktor Szukiel

Prezydent Zamościa – Marcin Zamoyski w rozmowie z prezesem PGF SA – mgr. Jackiem Szwajcowskim i jego współpracownikami

Wanda Minczewska i Maria Szelhauzowa. W 1925 r. właścicielki oddały aptekę w dzierżawę Feliksowi Łaganowskiemu, który wykupił ją w marcu 1948 r. i był właścicielem do jej upaństwowienia.

Apteka została upaństwowiona w 1951 roku, a jej kierownikiem został doświadczony magister farmacji Bolesław Rymgayłło. W trzy lata później, w 1954 r., z trudnych do zrozumienia powodów aptekę zamknięto z zamiarem likwidacji, do której na szczęście nie doszło dzięki staraniom Bolesława Rymgayłły, wspieranego przez mieszkańców i władze Zamościa.

POD SZYLDEM: APTEKA „REKTORSKA”

Od 1891 r. kamienica przechodziła kilkakrotnie remont (w latach 1911-1929 i 1934-1937). W latach 1956-1957 oraz w 1964 roku wykonano kolejne prace remontowe, zachowując pierwotny, XVII-wieczny charakter pomieszczeń aptecznych i wystrój wnętrza mieszkalnego kamienicy), ale czas głównej renowacji apteki i kamienicy, która przywróciła im dawną świetność, to lata siedemdziesiąte XX wieku. Roboty budowlane, wyposażenie wewnątrz w nowe meble i żyrandole oraz renowację starych stylowych, wykonanych jeszcze na zamówienie Kłossowskich mebli, odtworzenie wizerunku Matki Boskiej, który zdobił zwieńczenie szafy aptecznej, wykonano w latach 1972-1976. Wtedy też apteka otrzymała dodatkowo jedno pomieszczenie na parterze, z wejściem od

ul. Bazylińskiej, oraz na piętrze, gdzie mieszkała rodzina Kłossowskich, pięć pomieszczeń połączonych wewnętrzną klatką schodową z pomieszczeniami na parterze.

Uroczystego otwarcia apteki po remoncie dokonano 28 października 1976 roku i dzięki staraniom Władysława Romanowicza, który po odejściu B. Rymgayłły na emeryturę w 1970 roku został jej kierownikiem, przyjęła nazwę: apteka „Rektorska” na cześć jej założyciela Szymona Piechowicza.

Na II piętrze kamienicy Władysław Romanowicz utworzył Izbę Pamiątek Farmaceutycznych z bogatą ekspozycją muzealną, w której można obejrzeć dziś wspaniałe biurko oraz różnorodne dawne przyrządy i urządzenia apteczne: zabytkowe prasy do soków i olejów, móżdziejce, lejki, syfony do saturacji wody, unikatowy mikroskop z 1888 r., bidermajerowskie dębowe gabloty i regały oraz bogaty zbiór książek i dokumentów – w sumie kilkaset zabytków. W latach 50. na wzór naszej apteki – informuje z nutką dumy była kierowniczka apteki mgr farm. **Aleksandra Kucharska** – zrekonstruowano aptekę na Starym Mieście w Warszawie.

Na początku lat 90. istnienie apteki zostało po raz kolejny zagrożone: władze miasta zamierzały zamknąć ją i ogłosić przetarg na zajmowany (dodajmy: bardzo atrakcyjny) lokal. Placówki broniło jednak kierownictwo Przedsiębiorstwa Zaopatrzenia Farmaceutycznego „Cefarm”, zwracając uwagę na to, że obiekt ma status apteki zabytkowej i „stanowi dobro

ogólnonarodowe”. Znow jednak wygrał zdrowy rozsądek, apteka „Rektorska” pozostała i obecnie rozpoczyna już piąty wiek funkcjonowania w tym sa-

Wokalistów Jazzowych i skierowanego ku miłośnikom jazzu z Ukrainy „New Cooperation”), która zobligowana nazwą i miejscem, kontynuuje tra-

© Wiktor Szukiel

Notatki z kursu Farmacji Lesińskiego zebrane przez Uczniów Szkoły Farmaceutycznej w roku 1934/5 w Warszawie. Jest to jeden z najbardziej wartościowych (wyceniany na kilkadziesiąt tysięcy zł) obiektów muzealnych znajdujących się pod szczególną ochroną mgr farm. Władysława Romanowicza

mym budynku, służąc swoim pacjentom.

Życiem tętnią dziś także pomieszczenia należące niegdyś do właścicieli apteki „Rektorskiej”: w piwnicach aptecznych przekazanych artystce Janinie Kaczmarczyk funkcjonuje pracownia z atelier, zaś dawne pomieszczenia, gdzie w XIX w. Karol Kłossowski przechowywał zapasy syropów, wody chlorowej, wód gazowanych i mineralnych, w 2000 r. zajęła kawiarnia „Pod Rektorską” Elżbiety i Grzegorza Obstów (Grzegorz Obst jest znanym działaczem kultury, współtwórcą festiwalu „Jazz na Kresach”, Międzynarodowego Przeglądu

dycje składu aptecznego, serwując sławne w regionie piwo z sokiem imbirowym i prowadząc kuchnię domową ze specjałami regionalnymi.

W RODZINIE APTEK „DBAM O ZDROWIE”

Po przejściu Władysława Romanowicza w 1998 roku na emeryturę kierownikami apteki były kolejno: mgr farm. **Krystyna Choma**, mgr farm. **Aleksandra Kucharska**, a ostatnio funkcję tę pełni mgr farm. **Marzena Gontarz-Otłowska**. W „Rektorskiej” obecnie pracuje pięć osób, a opiekę nad apteką sprawuje Polska Grupa Farmaceutyczna. ▶

© Wiktor Szukiel

Organizator Izby Pamiątek Farmaceutycznych – mgr farm. Władysław Romanowicz prezentuje uratowane przez siebie zbiory Izby

► Placówka należy bowiem do ogólnopolskiej rodziny aptek „Dbam o zdrowie”.

Do grupy aptek „Dbam o zdrowie” należą zarówno apteki, których właścicielem jest spółka DOZ SA, będąca częścią międzynarodowego holdingu CEPD N.V. z siedzibą w Amsterdamie, który zarządza grupą prawie 2,4 tys. aptek w Polsce, na Litwie i w Wielkiej Brytanii, jak też apteki franczyzowe oraz inne prywatne apteki.

Dodajmy, że w grupie aptek „Dbam o zdrowie” jest 11 aptek zabytkowych, prowadzone są dwa muzea farmacji – w Lublinie i Łodzi oraz dwie izby pamiątek farmaceutycznych – w Bydgoszczy i Zamościu.

– Szanując wielowiekowe tradycje polskiego aptekarstwa, udało nam się stworzyć unikatowy model dystrybucji, w którym jest miejsce na różne apteki. Wspólnym mianownikiem dla nich jest chęć korzystania z nowoczesnych narzędzi zarządzania oraz tak ważnych na konkurencyjnym rynku efektów skali – wyjaśnia ideę aptek „Dbam o zdrowie” prezes DOZ SA. **Karol Piasecki**. – W każdej z aptek „Dbam o zdrowie”, również w aptece „Rektorskiej”, troszczymy się o to, co dla każdego człowieka najcenniejsze – o zdrowie.

– Aptekarstwo to piękne tradycje, ale też dynamicznie rozwijający się biznes. Dlatego

współczesne apteki potrzebują wsparcia w postaci nowoczesnych, profesjonalnych metod zarządzania. I my takiego wsparcia udzielamy. Jednocześnie pragnę wyrazić swój podziw i szacunek dla pracy wielu pokoleń aptekarzy, dzięki którym rola i ranga apteki w systemie ochrony zdrowia jest coraz wyższa – dodaje **Maria Wiśniewska**, prezes CEPD N.V. oraz przewodnicząca rady nadzorczej DOZ S.A.

JUBILEUSZ W KRÓLEWSKIEJ OPRAWIE

Czterechsetne urodziny apteka „Rektorska” świętowała 18 września br. Z tej okazji zjechało do Zamościa kilkuset gości z całego kraju, w tym wielu farmaceutów, dla których uroczyste obchody jubileuszu 400-lecia apteki „Rektorskiej” stanowiły symboliczny ukłon w stronę wszystkich pokoleń polskich aptekarzy, którzy tworzyli i tworzą ten zawód.

Z okazji jubileuszu lubelska Okręgowa Rada Aptekarska nadała aptece „Rektorskiej” Medal im. mgr. farmacji Witolda Łobarzewskiego, pierwszego prezesa OIA w Lublinie. Medal ten na ręce kierowniczki apteki **Marzeny Gontarz-Otłowskiej** przekazali prezes Naczelnej Rady Aptekarskiej dr **Grzegorz Kucharewicz** i prezes Lubelskiej Okręgowej Rady Aptekarskiej mgr farm. **Krzysztof Przystupa**.

Minister kultury i dziedzictwa narodowego **Bogdan Zdrojewski** przesłał list gratulacyjny do prezesa spółki DOZ S.A., która jest właścicielem apteki „Rektorskiej”, z wyrazami po-

dziwu, uznania za dbałość o pielęgnowanie historii i kultury narodowej oraz z podziękowaniem za mecenat nad zabytkowymi aptekami, muzeami i izbami pamięci, a także za cykl monografii o najstarszych polskich aptekach.

Radości, że jubileusz najstarszej apteki w Polsce obchodzony jest we Zamościu i że świętuje ona jubileusz z udziałem tak znakomitych gości, nie krył prezydent Zamościa **Marcin Zamoyski** (syn Jana Zamoyskiego, ostatniego ordynata ordynacji zamojskiej), dziękując za organizację obchodów i życząc, by apteka służyła zamościanom przez kolejne setki lat.

Bardzo ważne słowa skierował do uczestników uroczystości ks. bp **Wacław Depo**: – Historię tworzą nie tylko fakty, ale przede wszystkim ludzie. Dlatego tak ważne jest, by poprzez codzienną pracę czynić wokół siebie dobro. Historia jest siłą, którą tworzą nie tylko fakty, ale przede wszystkim, ludzie, którzy te fakty czynią poprzez wysiłek i oddanie serca. Aptekarska sztuka ma zadanie podwójne: najpierw wystąpić przeciwko wszelkiej przygodności, żeby zobaczyć człowieka w jego oryginalności istnienia, jego niepowtarzalności, by go leczyć w sposób wyjątkowy; a drugi – bardzo trudny wymiar, że medycyna i farmacja przeciwstawiają się śmierci, czyli dążą do uniesmiertelnienia człowieka.

Jubileuszowe spotkanie w 400-lecie apteki „Rektorskiej” w Zamościu wykorzystano na premierę kampanii wizerunkowej grupy aptek „Dbam o zdrowie”.

Uroczystości jubileuszowe uświetniły występy Zespołu Muzyki Dawnej „Capella all Antico” i „Koncert na ścianie” pn. „Urodziny Rektorskiej” pięciu utalentowanych muzyków, którzy zagrali na żywo, stojąc na pionowej ścianie kamienicy Piechowiczowskiej.

Adres do korespondencji:

Redakcja
„Czasopisma Aptekarskiego”
ul. Obarowska 23/2
04-337 Warszawa
tel. 022 879 98 69

ZAPROSZENIE

XIX Sympozjum Historii Farmacji Zespołu
Sekcji Historii Farmacji
Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego
SANOK 2010

W dniach 24 (czwartek) czerwca –
– 27 (niedziela) czerwca 2010 roku
w Sanoku odbędzie się

XIX Sympozjum Historii Farmacji SANOK 2010 Apteki – Aptekarze – Aptekarstwo

Bezpośrednimi organizatorami są: Oddział Rzeszowski Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego oraz Podkarpacka Okręgowa Izba Aptekarska w Rzeszowie

Miejsce zakwaterowania: Hotel pod Trzema Różami – Sanok
ul. Jagiellońska

Miejsce obrad: Muzeum Historyczne Zamek Sanok

W sprawie ewentualnych kosztów uczestnictwa prosimy o skontaktowanie się z organizatorem.

Program ramowy:

- czwartek, 24 czerwca – przyjazd uczestników, kolacja, zebranie sprawozdawczo-wyborcze Zespołu Sekcji Historii Farmacji
- piątek, 25 czerwca – obrady w dwóch sesjach dopołudniowych, obiad, jedna sesja obrad popołudniowa, zwiedzanie muzeum historycznego (zbiór ikon karpaccich, dziedzictwo artystyczne Z. Beksińskiego, ceramika huculska), kolacja, wieczorny spacer po mieście
- sobota, 26 czerwca – obrady w sesji dopołudniowej, obiad, przejazd do Muzeum Budownictwa Ludowego (Skansen Sanok) – zwiedzanie, wieczór towarzyski w Gospodzie „pod Białą Górą”
- niedziela, 27 czerwca – dla zainteresowanych wyjazd do wsi Wujskie, gdzie znajduje się kościół pw. św. św. Kosmy i Damiana, pożegnanie i wyjazd

Wszystkie szczegółowe informacje:
mgr farm Lidia Czyż tel. kom.: 508 184 087
email: lidia-czyz@neostrada.pl
Tel.: 0-17/ 86 122 79, fax: 17 85 29 206

Zgłoszenia wstępne:

Biuro Podkarpackiej Okręgowej Izby Aptekarskiej
ul. Jagiellońska 23/5, 35-025 Rzeszów

z dopiskiem „XIX Sympozjum” do końca lutego 2010 roku.

Komunikaty dot. wpłat oraz przesyłania skrótów referatów zostaną przekazane uczestnikom XIX Sympozjum do końca lutego 2010 roku na adresy podane w zgłoszeniach.

Do zobaczenia w Sanoku
Komitet Organizacyjny XIX Sympozjum Zespołu Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farm.